

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد
دانشکده پرستاری و مامایی

نیمسال اول سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰

<p>نام درس: بهداشت مادر و کودک و باروری (بهداشت ۴) کد درس: تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری مقطع و رشته تحصیلی: کارشناسی مامایی دروس پیشنهادی: ارتباطات؛ آموزش بهداشت و مشاوره در بهداشت مادر و کودک و باروری (بهداشت ۳) تلفن داخلی دفتر: ۲۵۸۰ ساعات حضور در دفتر:</p>	<p>مدرس: شادی گلی Email: Sh_goli@pmi.iaun.ac.ir مکان کلاس: روز کلاس: چهارشنبه ساعت کلاس: ۱۴-۱۲/۳۰ تاریخ امتحان میان ترم: - تاریخ امتحان پایان ترم:</p>
--	--

مقدمه:

در طول این درس دانشجویان با خدمات بهداشت باروری در زمینه بهداشت قبل از ازدواج؛ ازدواج؛ دوران بارداری و پس از زایمان؛ مادر و کودک؛ تنظیم خانواده و گروههای آسیب پذیر آشنا می شوند.

هدف کلی:

- ۱- ارتقا دانش و نگرش لازم در زمینه بهداشت قبل از ازدواج؛ دوران بارداری و پس از زایمان
- ۲- کسب دانش و نگرش لازم در زمینه بهداشت مادر و کودک جهت تامین بهداشت و سلامت جسمی روانی و اجتماعی مادر و کودک
- ۳- تشخیص نیاز و اولویتها و برنامه ریزی بر اساس فرآیند آموزش بهداشت. تهیه؛ اجرا و پیگیری برنامه های آموزش بهداشت برای مادر؛ خانواده و جامعه
- ۴- کسب دانش و نگرش در خصوص بهداشت گروههای آسیب پذیر
- ۵- کسب دانش و نگرش در خصوص انواع روشهای تنظیم خانواده و اهمیت جمعیت و جمعیت شناسی

حیطه شناختی

اهداف رفتاری:

- ۱- بهداشت باروری مادر و کودک و تنظیم خانواده را تعریف کند و فلسفه؛ اهداف و اصول و دامنه آنها را شرح دهد.
- ۲- نقش و وظایف ماما در تیم پزشک خانواده و سایر قسمتهای سیستم بهداشتی توضیح دهد.
- ۳- اصول PHC و MCH و نقش آنها در سلامت خانواده، جامعه و رشد و توسعه را توضیح دهد.
- ۴- عوامل اجتماعی موثر بر سلامتی (SDHS) را توصیف نماید.
- ۵- جمعیت و شاخصهای جمعیتی را تعریف کرده و اهمیت آنها را شرح دهد.

- ۶-اهداف هزاره سوم (MDG) مرتبط با بهداشت باروری را توضیح داده و وضعیت ایران در دستیابی به این اهداف را بیان نماید.
- ۷- اهمیت بهداشت دوران بلوغ را بیان نموده و سازگاری با تغییرات روانی اجتماعی؛ تغذیه؛ ورزش و بهداشت قاعدگی در این دوران را شرح دهد.
- ۸- نحوه مراقبتهای دوران بارداری را از نظر بهداشتی (بهداشت جسمی؛ تغذیه؛ بهداشت روان؛ شرکت در کلاسهای آمادگی برای زایمان) شرح دهد.
- ۹- مشکلات اجتماعی زن باردار (حاملگی ناخواسته، مشاغل سخت و محیط های آلوده و ...) و سلامت خانواده زن باردار را شرح دهد.
- ۱۰- اصول بهداشتی و نحوه مراقبتهای حین زایمان را بیان کند.
- ۱۱- نکات بهداشتی پس از زایمان شامل مراقبتهای بهداشتی تا دوماه پس از زایمان طبق پروتکل، ورزشهای پس از زایمان، تغذیه و شیردهی صحیح را شرح دهد.
- ۱۲- نقش حمایتی خانواده و اجتماع از زنان باردار و شیر ده را شرح داده و قوانین کشوری و جهانی در این رابطه را بیان نماید.
- ۱۳- بهداشت جنسی زنان و روابط صحیح زناشویی با ایجاد رضایت در طرفین را شرح دهد.
- ۱۴- مشکلات اجتماعی زنان (تامین اقتصادی؛ مشاغل سخت؛ آلودگی های محیطی؛ خشونت خانگی؛ قوانین کار برای زنان باردار؛ غیر باردار و بی سرپرست) را تشریح نماید.
- ۱۵- اصول رشد و تکامل کودک را شرح دهد.
- ۱۶- عوامل ارثی موثر بر رشد و تکامل را شرح دهد.
- ۱۷- عوامل محیطی مؤثر بر رشد و تکامل کودک را شرح دهد
- ۱۸- مزایای شیر مادر را بیان نماید.
- ۱۹- ترکیبات شیر مادر را برشمارد و با آغوز و شیر گاو مقایسه نماید.
- ۲۰- نحوه صحیح شیر دهی را توصیف نماید و موارد غلط را تشخیص دهد.
- ۲۱- در مورد نحوه از شیر گرفتن توضیح دهد.
- ۲۲- نحوه شروع غذای کمکی و ترتیب اضافه نمودن غذای جدید را بیان نماید.
- ۲۳- بعضی از بیماریهای معمول در دوران نوزادی و کودکی مانند (دل درد، نفخ، استفراغ، اسهال، یبوست و...) و بهداشت جسمی کودک مانند دندان درآوردن، خواب و استراحت را توصیف نموده و انواع پیشگیری و درمان آنها را بیان کند.
- ۲۴- اهمیت مراقبت کانگورویی در مراقبت از نوزاد به ویژه نوزاد نارس را شرح دهد.
- ۲۵- مراحل رشد و تکامل را از نوزادی تا نوجوانی شرح داده و تغییرات مهم تکاملی در هر دوره را برشمارد و قادر به تشخیص اختلال در رشد و تکامل و چگونگی درمان آنها باشد.
- ۲۶- نحوه ترسیم منحنی رشد را بداند و قادر به تفسیر آن باشد.
- ۲۷- انواع ایمنی را توضیح دهد و برنامه واکسیناسیون کشوری را تشریح نماید.
- ۲۸- انواع واکسنهای کودکان را برشمارد و زمان تزریق، نحوه تزریق، دوز و شرایط نگهداری هر یک را بیان نماید.
- ۲۹- نحوه معاینات دوره ای نوزاد و کودک (بینایی، شنوایی، رشد و...) را لیست کند.
- ۳۰- بهداشت اجتماعی کودک (در مدرسه، مهد کودک، بازی و...) و تاثیر آن بر سلامت جسمی، روانی و اجتماعی کودک را شرح دهد.
- ۳۱- بهداشت روانی کودک (اهمیت نوازش، تشویق و تنبیه و...) را توضیح دهد.
- ۳۲- با استفاده از بوکلت مراقبت های ادغام یافته کودک سالم (غیر پزشک) بتواند کودک را ارزیابی نموده و مشاوره مادر را بطرز صحیحی انجام و کودک را پیگیری نماید.
- ۳۳- با استفاده از بوکلت مراقبت های ادغام یافته ناخوشیهای اطفال (غیر پزشک) بتواند کودک را ارزیابی نموده و مشاوره مادر را بطرز صحیحی انجام داده و کودک را پیگیری نموده و زمان مراجعه بعدی را مشخص نماید.
- ۳۴- اصول بهداشت مدارس را شرح دهد.
- ۳۵- بهداشت کودکان معلول جسمی و ذهنی را شرح داده و اقدامات توانبخشی آنها را بیان نماید.
- ۳۶- دستورالعملهای وزارت بهداشت و درمان در زمینه مراقبت از کودکان و طرحهای غربالگری کودکان را توضیح دهد.
- ۳۷- گروههای آسیب پذیر جامعه را نام ببرد.
- ۳۸- اصول بهداشتی در خصوص زنان آسیب پذیر اجتماعی (زنان خیابانی؛ زندانی؛ معتادین؛ فراری ها؛ ساکنین در مراکز بازپروری) را شرح

دهد.

۳۹- اقدامات بهداشتی لازم جهت گروههای آسیب پذیر (مادران؛ کودکان سالمندان معلولین و ...) را شرح داده و نحوه ارجاع و پیگیری آنها را بیان نماید.

۴۰- سالمندی را تعریف نموده و مراحل آن را نام ببرد.

۴۱- بهداشت جسمی و روانی دوره سالمندی (سازگاری با شرایط سالمندی؛ بیماریهای شایع؛ مکمل درمانی و حمایت از سالمندان...) را شرح دهد.

۴۲- بهداشت تنظیم خانواده را توصیف کند.

۴۳- اهداف و برنامه های تنظیم خانواده را برشمارد.

۴۴- انواع روشهای پیشگیری از بارداری را نام ببرد.

۴۵- انواع روشهای پیشگیری را از نظر (میزان اثر بخشی، مکانیسم اثر، اندیکاسیون، کنترااندیکاسیون و ..) شرح دهد.

۴۶- روشها و شاخصهای ارزشیابی برنامه های تنظیم خانواده (CYP) را شرح دهد.

۴۵- جوانب اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... تنظیم خانواده و نقش ماما در مراکز ارائه خدمات تنظیم خانواده را بیان کند.

۴۷- مشاوره، انواع مشاوره، مراحل آن و تاثیر آن در برقراری ارتباط و آموزش بهداشتی را توضیح دهد.

۴۸- نقش ماما را بعنوان مشاور در موارد ازدواج، بلوغ، بارداری، پس از زایمان، شیردهی، تنظیم خانواده؛ نازایی، یائسگی، سالمندان و مشاوره ژنتیک شرح دهد.

حیطه نگرشی

۱. در بحث های گروهی و کلاسی مباحث نقادانه داشته باشد

۲. منابع معرفی شده را مطالعه کند و با انگیزه و آمادگی قبلی در کلاس حضور یابد.

روش تدریس:

سخنرانی بازخوردی؛ آموزش مبتنی بر حل مساله و کار گروهی؛ پرسش و پاسخ (بحث گروهی)

فعالیت های فراگیران:

۱- شرکت در مباحث کلاس با انجام مطالعه های متنوع در مورد موضوع کلاس

۲- استفاده از اینترنت و تحقیق و پژوهش در مورد موضوع و ارائه نتایج آن در کلاس

۳- تهیه یک پروتکل مراقبتی از مادر و کودک

۴- ترجمه از یک مقاله تحقیقی در زمینه تنظیم خانواده

روش ارزشیابی:

۱- امتحان میان ترم ۲۵٪

۲- کوئیزهای کلاسی ۵٪

۳- فعالیت کلاسی ۵٪

۵- امتحان پایان ترم ۶۰٪

۴- حضور و غیاب ۵٪

جدول زمانبندی درس : بهداشت مادر و کودک و باروری نیمسال اول سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰

ردیف	تاریخ	رئوس مطالب
۱		- تعریف بهداشت باروری مادر و کودک و تنظیم خانواده؛ اهداف و اصول و دامنه نقش و وظایف ماما در تیم پزشک خانواده و سایر قسمتهای سیستم بهداشتی
۲		- اصول PHC و MCH و نقش آنها در سلامت خانواده، جامعه و رشد و توسعه - عوامل اجتماعی موثر بر سلامتی (SDHs) - جمعیت و شاخصهای جمعیتی - اهداف هزاره سوم (MDG) مرتبط با بهداشت باروری؛ وضعیت ایران در دستیابی به این اهداف
۳		- بهداشت دوران بلوغ
۴		مراقبتهای دوران بارداری - مشکلات اجتماعی زن باردار - اصول بهداشتی و نحوه مراقبتهای حین زایمان - نکات بهداشتی پس از زایمان - شیردهی
۵		- نقش حمایتی خانواده و اجتماع از زنان باردار و شیر ده و قوانین کشوری و جهانی در این رابطه - بهداشت جنسی زنان و روابط صحیح زناشویی - مشکلات اجتماعی زنان (تامین اقتصادی؛ مشاغل سخت؛ آلودگی های محیطی؛ خشونت خانگی؛ قوانین کار برای زنان باردار؛ غیر باردار و بی سرپرست)
۶		- اصول رشد و تکامل کودک - عوامل ارثی موثر بر رشد و تکامل - عوامل محیطی مؤثر بر رشد و تکامل کودک
۷		- مزایای شیر مادر - ترکیبات شیر مادر و مقایسه با آغوز و شیر گاو - نحوه صحیح شیر دهی - نحوه از شیر گرفتن
۸		- نحوه شروع غذای کمکی و ترتیب اضافه نمودن غذای جدید - بیماریهای معمول در دوران نوزادی و کودکی مانند (دل درد، نفخ، استفراغ، اسهال، یبوست و...) و بهداشت جسمی کودک مانند دندان درآوردن، خواب و استراحت - مراقبت کانگورویی در مراقبت از نوزاد به ویژه نوزاد نارس
۹		مراحل رشد و تکامل را از نوزادی تا نوجوانی - نحوه ترسیم منحنی رشد را و تفسیر آن
۱۰		- آشنایی با انواع ایمنی و برنامه واکسیناسیون کشوری - آشنایی با انواع واکسنهای کودکان (زمان تزریق ، نحوه تزریق ، دوز و شرایط نگهداری هر یک)
۱۱		- آشنایی با نحوه معاینات دوره ای نوزاد و کودک (بینایی، شنوایی، رشد و...)) - بهداشت اجتماعی کودک (در مدرسه ، مهد کودک ، بازی و...) و تاثیر آن بر سلامت جسمی، روانی و اجتماعی کودک - بهداشت روانی کودک (اهمیت نوازش، تشویق و تنبیه و...)
۱۲		آشنایی با بوکلت مراقبت های ادغام یافته کودک سالم (غیر پزشک) - آشنایی با استفاده از بوکلت مراقبت های ادغام یافته ناخوشیهای اطفال (غیر پزشک)
۱۳		- اصول بهداشت مدارس - بهداشت کودکان معلول جسمی و ذهنی - آشنایی با دستورالعملهای وزارت بهداشت و درمان در زمینه مراقبت از کودکان و طرحهای غربالگری کودکان - آشنایی با گروههای آسیب پذیر جامعه - اصول بهداشتی در خصوص زنان آسیب پذیر اجتماعی (زنان خیابانی؛ زندانی؛ معتادین؛ فراری ها؛ ساکنین در مراکز بازپروری)
۱۴		- اقدامات بهداشتی لازم جهت گروههای آسیب پذیر (مادران؛ کودکان سالمندان معلولین و...) - مراحل سالمندی - بهداشت جسمی و روانی دوره سالمندی
۱۵		- بهداشت تنظیم خانواده - اهداف و برنامه های تنظیم خانواده - آشنایی با انواع روشهای پیشگیری از بارداری - بررسی انواع روشهای پیشگیری از نظر میزان اثر بخشی، مکانیسم اثر، اندیکاسیون، کنترااندیکاسیون و ...
۱۶		امتحان پایان ترم

منابع اصلی درس:

- ۱- بهداشت مادر و کودک دکتر سوسن پارسای
- ۲- کتاب جامع بهداشت عمومی دکتر حسین حاتمی
- ۳- بارداری وزایمان ویلیامز
- ۴- بیماریهای کودکان نلسون
- ۵- WHO و UNICEF حمایت و ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستانهای دوستدار کودک. وزارت بهداشت. اداره سلامت کودکان
- ۶- بوکلت مراقبتهای ادغام یافته سلامت مادران (غیر پزشک). وزارت بهداشت. گروه سلامت جمعیت و خانواده
- ۷- بوکلت مراقبت های ادغام یافته کودک سالم (غیر پزشک) وزارت بهداشت؛ معاونت سلامت دفتر سلامت خانواده اداره کودکان
- ۸- بوکلت مراقبت های ادغام یافته ناخوشیهای اطفال (غیر پزشک) وزارت بهداشت؛ معاونت سلامت دفتر سلامت خانواده اداره کودکان
- ۹- آخرین پروتوکل های وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی در زمینه بهداشت باروری؛ تنظیم خانواده؛ مادر و کودک گروه های آسیب پذیر؛ تغذیه و روان

منابع جهت مطالعه بیشتر:

- 1- هورمون شناسی و اندوکرینولوژی بالینی اسپیروف
- 2- درسنامه پزشکی پیشگیری اجتماعی پارک؛ جان ادرت. آخرین چاپ